

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Татаров Олег Юрійович – доктор юридичних наук, доцент, заступник начальника Головного слідчого управління МВС України;
Чернявський Сергій Сергійович – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, начальник наукової лабораторії з проблем розкриття та розслідування злочинів Національної академії внутрішніх справ

ДОСВІД ГРУЗІЇ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Розглянуто напрями вдосконалення організаційного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України в умовах реалізації нового кримінального процесуального законодавства за прикладом реформи правоохоронних органів у Грузії.

Ключові слова: організаційне забезпечення; органи внутрішніх справ; Грузія; реформування; правоохоронні органи; кримінальне процесуальне законодавство.

Рассмотрены направления совершенствования организационного обеспечения деятельности органов внутренних дел Украины в условиях реализации нового уголовного процессуального законодательства на примере реформы правоохранительных органов в Грузии.

Ключевые слова: организационное обеспечение; органы внутренних дел; Грузия; реформирование; правоохранительные органы; уголовное процессуальное законодательство.

Considered directions for improving organizational support of Internal Affairs of Ukraine in the implementation of the new criminal procedure law, following the example of law enforcement reform in Georgia.

Keywords: organizational support; police; Georgia; reform; law enforcement; criminal procedural law.

*З*же в перші роки після розпаду СРСР у країнах – колишніх радянських республіках активізувалася робота над розробленням національних кодифікованих актів кримінального матеріального й процесуального

законодавства. Одні держави обрали радикальний шлях, інші – віддали перевагу доповненням законодавчо та морально застарілих норм кримінального судочинства. Першою з країн СНД, у якій було прийнято новий “пострадянський” Кримінально-процесуальний кодекс (КПК), є Узбекистан (22 вересня 1994 р.). У грудні 1997 р. новий КПК підписаний Президентом Республіки Казахстан, у 1998 р. нові КПК прийняті у Вірменії та Грузії, у 1999 р. – у Білорусі та Киргизстані, у 2000 р. – в Азербайджані, у 2001 р. – у Російській Федерації, у 2003 р. – у Республіці Молдова; у 2005 р. – в Естонії, у 2009 р. – у Республіках Туркменістан і Таджикистан. В Україні ж заідеологізований КПК радянського зразка було змінено лише 2012 р.

Діяльність органів внутрішніх справ (ОВС) “по-новому” визначає необхідність переосмислення багатьох напрямів державної політики у сфері протидії злочинності, відтак прийняття нового КПК України та набрання ним чинності 20 листопада 2012 р. визнається дійсно революційним кроком, якому передувала багаторічна робота широкого кола експертних груп і комісій, науковців і практиків [1–6]. Зважаючи на те, що слідчі ОВС здійснюють провадження понад 98 % усіх кримінальних правопорушень у державі, МВС України спільно з Генеральною прокуратурою України вжито низку скоординованих заходів стосовно підготовки органів досудового слідства до реалізації положень нового кримінального процесуального законодавства, зокрема, розроблено відомчі (міжвідомчі) положення (про органи досудового розслідування, про Головне слідче управління МВС України, щодо контролю за станом обліково-реєстраційної дисципліни тощо), інструкції (з організації діяльності органів досудового слідства, з організації реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій тощо) та інші нормативно-правові акти.

Фахівці відомчих вищих навчальних закладів, зокрема Національної академії внутрішніх справ, беруть активну участь в опрацюванні освітньо-кваліфікаційних характеристик слідчих і освітньо-професійних програм їх підготовки, навчальних планів і наукових розробок, підготовці підручників, посібників, відеокоментарів, у тому числі за спеціальними курсами “Слідчі (розшукові) дії” і “Негласні слідчі (розшукові) дії” тощо. Підготовлено рекомендації (роз’яснення) з низки проблемних питань, зокрема щодо деяких особливостей внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР), розгляду матеріалів, зареєстрованих у журналах Єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, що не мають ознак кримінальних правопорушень, і прийняття рішень за фактами смерті людини, здійснення огляду житла та іншого володіння особи, реалізації слідчими повноважень на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, процесуального порядку доступу до інформації, що містить охоронювану законом таємницю, а також блок методичних рекомендацій з виявлення та розслідування найбільш кваліфікованих видів злочинів.

Важливим при оновленні законодавства та підвищенні ефективності правозастосування є виважене використання зарубіжного досвіду, перевіреного практикою. Особливо це стосується досвіду тих

країн, які мають з Україною спільне минуле та схожі проблеми у сфері державного будівництва та його правового забезпечення, зокрема Грузії, де нещодавно також проведено реформу у сфері кримінальної юстиції і прийнято нову редакцію КПК (набрав чинності з 2010 р.) [7].

Певною мірою досвід проведення реформи в Грузії вже враховано під час упровадження положень нового КПК України. Для цього ще влітку 2012 р. організовано візит до цієї країни робочої групи МВС України за участю автора [8]. Детальне вивчення позитивних напрацювань у сфері кримінальної процесуальної діяльності знаходять своє відображення в численних пропозиціях до нормативно-правових актів, які нині розробляють у МВС України в цілому та Головному слідчому управлінні зокрема, а також на міжвідомчому рівні.

Сьогодні одним із провідних та впливових правоохоронних відомств Грузії є саме Міністерство внутрішніх справ, яке має стійкі позиції та значний авторитет як у загальній системі органів державної влади, так і серед грузинського населення. Основні та найбільш радикальні організаційні зміни в МВС Грузії відбулися протягом 2005–2007 рр. Водночас таке реформування здійснювалося системно, поступово у кілька етапів шляхом оптимізації структурних підрозділів з одночасним скороченням управлінського апарату, реорганізацією системи комплектування кадрів, оновленням матеріально-технічної бази, подоланням корупції у всіх ланках правоохоронних органів.

Особливе значення для керівництва Грузії набули заходи, спрямовані на ліквідацію виявів організованої злочинності на чолі з так званими “авторитетами” та “злочинцями в законі” (у службовій картотеці МВС Грузії наприкінці 2000-х років містилися дані про 349 “злочинців у законі”, які діяли на території країни, що становило близько третини від усіх “авторитетів” пострадянського простору) [9]. З метою посилення боротьби з організованою злочинністю запроваджено нове законодавство, розроблене з урахуванням досвіду США та Італії (у грузинському законодавстві офіційно закріплено такі поняття, як “злочин у законі”, “кримінальний світ”, “розборка” та “член кримінального світу”). Запроваджено також дієвий механізм та спрощену процедуру притягнення до кримінальної відповідальності таких представників “професійного” злочинного світу, що дало змогу правоохоронним органам фактично подолати організовану злочинність на грузинській території. Загалом, проведення зазначених заходів сприяло суттєвому зниженню рівня злочинності в країні. Одночасна об’єктивна реєстрація всіх заяв і повідомлень про злочини позначилася на зростанні довіри громадян до поліції, ступінь якої кореспондується з аналогічними показниками в розвинутих європейських країнах.

Проведення реформ у правоохоронній сфері супроводжувалось активними рекламно-інформаційними заходами, спрямованими на підвищення інтересу молоді до державної служби та формування позитивного іміджу правоохоронних органів. Інформаційна кампанія з підтримки реформ включала демонстрацію нової форми одягу й екіпування поліцейських, обладнання та автотранспортних засобів,

установлення на вулицях рекламних проспектів і “бігбордів”, проведення поліцейськими занять у закладах освіти тощо. З метою підвищення мотивації молоді до проходження служби в системі МВС Грузії передбачено комплекс соціальних гарантій і пільг. Відпрацювавши від двох до п'яти років та звільнившись, поліцейський отримує право на часткову пенсію, певний час діють соціальні пільги, існують державні програми з отримання освіти (у т.ч. за кордоном) та працевлаштування.

Завдяки штатним скороченням та оптимізації фінансових витрат, за роки реформи заробітна плата поліцейських різних категорій зросла від 15 до 40 разів. Наприклад, щомісячне грошове забезпечення дільничного інспектора поліції складає від 400 до 500 дол. США, патрульного поліцейського – від 600 до 1 тис. дол. США, начальника відділу, оперативного офіцера, слідчого – до 2 тис. дол. США. Грузинські поліцейські мають різні види страхування і преміювання, що передбачають виплати значних коштів залежно від участі в розкритті конкретних злочинів, вислуги років тощо. Професія поліцейського стала однією з найпрестижніших у країні, а конкурс на заміщення вакантних посад у різних службах становить від 10 до 50 осіб на місце (у слідстві близько 30 осіб на місце).

В Україні ж з метою припинення існуючої практики, коли призначення на посади в ОВС і створення можливостей для просування по службі досягається не лише завдяки професійним і моральним якостям працівників (подекуди перевага надається “лояльним” до керівництва і не стійким до зловживань офіцерам), необхідно також запровадити відкритий конкурсний відбір кандидатів на посади (з можливим уведенням до складу конкурсних комісій ветеранів ОВС, представників громадськості). З метою зменшення чинників суб'єктивізму при відборі кандидатів на роботу в слідчих підрозділах серед критеріїв для прийняття рішення мали б ураховуватися результати автоматизованого тестування (з таким досвідом автор безпосередньо ознайомився в МВС Грузії).

Усі категорії працівників правоохоронних органів та центрального апарату МВС Грузії забезпечені необхідними сучасними технічними засобами (комп'ютерною технікою, відеокамерами), а також службовим автотранспортом. Наприклад, працівники Департаменту патрульної поліції мають у розпорядженні нові автомобілі “Volkswagen Passat” і “Skoda” у спеціальній комплектації. Усі патрульні автомобілі оснащені комп'ютерною технікою з виходом у мережу Інтернет, а екіпажі мають у користуванні електрошокери та новітню вогнепальну зброю. Головне судово-криміналістичне управління забезпечено спеціалізованими транспортними засобами та 45 сучасними портативними автоматизованими лабораторіями. Особливістю нових приміщень територіальних ОВС є виготовлення фасадів з переважним використанням скла з метою демонстрації прозорості діяльності грузинських правоохоронців та підвищення довіри до них серед громадян (не випадково нову “скляну” будівлю МВС Грузії на Кахетинському шосе, спроектовану італійськими архітекторами, фотографують усі гості столиці).

Водночас удосконалено й систему підготовки кадрів. На базі декількох шкіл МВС у Тбілісі відкрито Поліцейську академію. Навчання за програмою спеціального курсу в академії є обов'язковою умовою для проходження служби в поліції, а курсу з перепідготовки та підвищення кваліфікації – необхідним критерієм для зміни профілю або просування по службі. Набір до академії здійснюється на жорсткій конкурсній основі. Протягом навчання близько 10 % слухачів відраховують у зв'язку з невиконанням обов'язкових нормативів навчання. Підготовка здійснюється на спеціалізованих факультетах патрульної поліції, дільничних інспекторів, оперативно-слідчому, прикордонної поліції. У навчальному процесі переважають бінарні форми проведення занять (викладач спільно з практичним працівником) та рольові ігри (з цією метою використовують навчальний зал судових засідань, криміналістичні полігони та інтерактивний тир). Усі викладачі мають не менше ніж п'ятирічний досвід практичної роботи за різним профілем (спеціалізацією) підготовки слухачів, що сприяє засвоєнню слухачами практичних навичок. В академії запроваджено комп'ютерну систему тестового контролю, що унеможливило суб'єктивізм та забезпечує неупередженість при визначенні рівня знань. При оцінюванні поточної успішності слухачів ураховують так звані “бали успішності” (при проведенні семінарських занять) та “рейтинги активності” (участь у практичних заняттях і рольових іграх).

Ужито комплекс заходів з ліквідації корупції та профілактики її виявів. На Департамент конституційної безпеки МВС Грузії (аналог вітчизняної служби внутрішньої безпеки) покладено широкі функції з виявлення та розслідування корупційних та інших злочинів, учинених державними посадовими особами, зокрема представниками правоохоронних структур (за КПК України повноваження з розслідування кримінальних правопорушень, учинених такими особами, поки що здійснюють слідчі органів прокуратури, а в перспективі це мають здійснювати слідчі державного бюро розслідувань). Хабарі фіксують прихованими камерами, а порушені справи гучно висвітлюють у засобах масової інформації (наприклад, за недонесення про корупційне правопорушення, учинене поліцейським, про що стало відомо його колезі, стосовно останнього також можуть порушити кримінальну справу). Крім того, працівники спеціально створеної Генеральної інспекції МВС регулярно проводять перевірки (нерідко пропонують хабарі як “пересічні” громадяни). Завдяки рішучим заходам, за даними Міжнародної правозахисної організації по боротьбі з корупцією “Transparency International”, за рівнем корупції в поліції Грузія посідає п'яте місце у світі, тобто увійшла до групи найменш корумпованих країн на кшталт Канади, Данії, Фінляндії, Німеччини.

З метою кардинальної зміни іміджу поліцейських та відновлення довіри до них з боку населення в Грузії створено незалежну Сервісну агенцію. Агенція здійснює низку різних функцій, зокрема, приймання скарг від населення, видачу посвідчень водія, реєстрацію

автотранспортних засобів та зброї (Національне паспортне бюро та бюро реєстрації громадян передано до відання Міністерства юстиції). Завдяки створенню єдиної бази даних та запровадження принципу “єдиного вікна” процес оформлення документів і здійснення реєстраційних процедур скоротився від кількох тижнів до кількох хвилин (наприклад, поставлення на облік транспортного засобу з метою отримання реєстраційного посвідчення триває не більше 15 хв).

Для підвищення оперативності реагування на різні зміни оперативної обстановки, підтримання безпеки, відстеження дорожнього руху й профілактики правопорушень у Грузії реалізується програма забезпечення вуличного контролю в найбільших містах за допомогою стаціонарної відеотехніки (лише в Тбілісі встановлено понад тисячу відеокамер). Оперативна відеоінформація реєструється та обробляється у відповідних командних центрах Департаменту патрульної поліції.

З метою скорочення паперового документообігу в МВС Грузії створено єдину електронну систему збору та обробки оперативної інформації. Нетаємний документообіг здійснюється в локальній комп'ютерній мережі, у якій передбачено програмний розподіл документів по структурних підрозділах та працівниках, можливість відстеження перебігу й стану виконання завдань у встановлені терміни, автоматична архівація документів тощо. Із січня 2010 р. введено в дію електронне пересилання оперативної інформації з централізованої комп'ютерної бази даних до всіх чергових регіональних центрів і місцевих підрозділів МВС. Наявність зазначеної бази даних спрощує і прискорює реєстрацію заяв і повідомлень про злочини та надає можливість оперативно реагувати на них.

У цьому напрямі МВС України також ужито низку заходів з належного унормування практики реагування на заяви й повідомлення про вчинення кримінальних правопорушень, їх виявлення та розслідування. Зокрема, для реєстрації таких заяв і повідомлень запроваджено єдиний облік даних (на основі наявної автоматизованої бази даних “Факт”), що збільшує вірогідність уникнення укривтя повідомлень, які надходять до ОВС, посилює контроль за розглядом кожного електронного контуру заяви й повідомлення, скарг та інших звернень, дотриманням строків такої роботи як на центральному, так і на регіональному рівнях.

Досудове розслідування в Грузії (як і в Україні) розпочинається з моменту внесення відомостей до так званого “єдиного електронного реєстру кримінальних справ”. Першим документом у цьому реєстрі є картка обліку кримінального правопорушення, до якої слідчий уносить відомості про себе або про іншого слідчого (групу слідчих), який розпочав розслідування, джерело, з якого стало відомо про вчинення кримінального правопорушення, прізвище та ім'я потерпілого або заявника, короткий виклад обставин, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення (наведених потерпілим, заявником чи виявлених слідчим), попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення. У реєстрі автоматично фіксується дата внесення інформації та присвоюється номер справи.

Обслуговування відповідного серверу та оновлення програмного забезпечення здійснює Міністерство юстиції. До “електронної кримінальної справи” слідчий додає всі матеріали провадження, починаючи із заяви чи повідомлення про злочин, протоколів огляду місця події, опитування, медичних довідок (електронні копії яких отримують ще на етапі реєстрації заяв і повідомлень), а надалі (у вигляді окремих файлів) – усі складені в справі процесуальні документи (протоколи слідчих дій, запити та відповіді на них, процесуальні рішення тощо). Доступ до такої електронної справи (як зі стаціонарного комп’ютера, так і портативного пристрою) має слідчий (за допомогою спеціального коду та електронного ключа), якому доручено провадження, а також начальник слідчого відділу (у порядку загального контролю) та прокурор.

З використанням портативних пристроїв типу “PolicePad” слідчий має можливість шляхом “електронного підтвердження” оперативно узгоджувати з керівником слідчого підрозділу та прокурором деякі свої рішення, зокрема про затримання особи або проведення окремих слідчих дій. У разі надходження інформації про один і той самий злочин одночасно до кількох слідчих (наприклад, у різних територіальних органах або різних підрозділах) реєстр унеможливило повторне внесення до нього відомостей (при внесенні будь-якої інформації до реєстру слідчий автоматично отримує посилання на аналогічні дані за іншими провадженнями).

Дещо аналогічний грузинському запроваджено алгоритм дій служб і підрозділів ОВС при розгляді заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення і в Україні [10]. При надходженні до ОВС відповідних звернень начальник органу чи оперативний черговий негайно направиляє на місце події слідчо-оперативну групу або оперативну групу та вживає всіх можливих заходів щодо виявлення чи припинення цього кримінального правопорушення в максимально стислі строки. Для виїздів на місця подій створено постійно діючі слідчо-оперативні групи при чергових частинах ОВС. Склад груп може змінюватися згідно із затвердженим начальником ОВС графіком чергувань, погодженим з керівником органу досудового розслідування [11]. Під час проведення огляду місця події слідчий має інформувати чергову частину ОВС про виявлення обставин, що мають значення для початку кримінального провадження, а також оперативних працівників, інших членів слідчо-оперативної групи – про інформацію, яку можливо використати для розшуку й затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Також слідчий дає доручення стосовно вжиття невідкладних заходів для встановлення обставин кримінального правопорушення, що підлягають доказуванню. У разі потреби слідчий уносить пропозиції начальнику ОВС про залучення додаткових сил і засобів, запрошує необхідних спеціалістів. За необхідності невідкладного проведення комплексу слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів слідчий, який здійснює огляд місця події, вправі запропонувати іншому черговому слідчому, який перебуває в територіальному підрозділі, внести одержану інформацію про

ознаки кримінального правопорушення до ЄРДР. Позитивним аспектом є використання окремими слідчими підрозділами ГУ МВС України в м. Києві портативних комп'ютерів з доступом до мережі Інтернет й можливістю негайного внесення відомостей до ЄРДР відразу на місці події.

Водночас будь-який слідчий системи МВС Грузії безпосередньо на своєму робочому місці, використовуючи службовий комп'ютер, має безперешкодний доступ до близько 30 електронних баз даних, що існують у країні як на загальнодержавному рівні, так і на рівні окремих відомств, зокрема; до єдиного державного громадянського реєстру (аналог системи паспортного обліку в Україні), з обліку автотранспорту, зброї, предметів антикваріату, дактилоскопічного обліку, зареєстрованих правопорушень та осіб, які їх учинили, прикордонного контролю (персональні дані та фотографія будь-якої особи, яка перетинає кордон Грузії), громадянства та обліку біженців, колишніх працівників поліції, податкового обліку (дані про реєстрацію юридичних осіб, суб'єктів підприємництва, доходи фізичних осіб, відкриті банківські рахунки), реєстру обтяжень рухомого та нерухомого майна, пробації, раніше засуджених та депортованих осіб, а також осіб, які належать до категорії “злочинці у законі”, осіб, які перебувають на обліку у зв'язку з психіатричними захворюваннями, захворюванням на туберкульоз, зловживанням алкоголем чи наркотиками, учиненням насильства в сім'ї, осіб, які перебувають у розшуку та безвісно зниклих громадян, затриманих та заарештованих осіб, учасників бойових дій, кандидатів на роботу до підрозділів поліції, неповнолітніх, схильних до вчинення правопорушень, телефонних операторів, користувачів мобільного зв'язку, Інтерполу, навчальних закладів тощо.

Керівник слідчого підрозділу має право давати слідчому вказівки в конкретній справі, які фіксуються в електронному вигляді та приєднуються до матеріалів провадження. Керівник, у свою чергу, має вільний доступ до всіх проваджень, якими займаються підлеглі йому слідчі (наприклад, начальник слідчого управління патрульної поліції м. Тбілісі одночасно контролює перебіг провадження у 6 тис. справ, якими займаються 125 слідчих), хоча й не може власноруч уносити будь-які зміни до матеріалів кримінальної справи (повноважний давати письмові вказівки, які приєднуються до справи), що певною мірою сприяє процесуальній самостійності й незалежності слідчих при одночасній реалізації функцій відомчого процесуального контролю.

Прокурора, який здійснює процесуальне керівництво слідством, слідчий негайно інформує про розпочате слідство, а прокурор, у свою чергу, маючи доступ до електронного реєстру, своєчасно перевіряє законність і повноту проведених слідчим процесуальних дій, а також обґрунтованість прийнятих ним рішень (за практикою, що склалась у Грузії, один прокурор одночасно наглядає за чотирма – п'ятьма слідчими).

В Україні ж об'єктом прокурорської перевірки на початковому етапі досудового розслідування з набранням чинності новим КПК України визнається своєчасність і повнота внесення відомостей до ЄРДР.

Перевіряється, зокрема відповідність викладення обставин події інформації, зафіксованій у заяві чи повідомленні про кримінальне правопорушення, правильність попередньої кваліфікації, повноваження органу, який розпочав розслідування, наявність усіх необхідних реквізитів тощо. Уважають, що в подальшому система контролю повинна бути налагоджена більш чітко. Щоб прокурор мав доступ до всіх матеріалів кримінального провадження в будь-який момент без їх фізичного витребування, необхідно поступово перейти на “електронні кримінальні провадження”, де відобразатимуться всі процесуальні документи, як це здійснено в Грузії.

Підсумкові процесуальні рішення, що приймає грузинський слідчий у справі (пред’явлення обвинувачення, обвинувальний висновок, закриття кримінальної справи), оформлюються в електронному вигляді та є чітко структурованими (програма пропонує позиції, які слідчому треба заповнити), що полегшує його роботу та дає змогу скоротити витрати часу (наприклад, обвинувальний висновок у справах про дорожньо-транспортні пригоди становить 3–4 сторінки). Причому основні процесуальні рішення у справі слідчий погоджує зі своїм керівником. Після закінчення досудового провадження до суду слідчий направляє матеріали кримінальної справи лише на електронних носіях, а “паперова” частина залишається у прокурора.

На наш погляд, у такому розподілі відповідальності між особою, яка приймає рішення (слідчим), і особою, яка контролює його законність і своєчасність (керівником слідчого підрозділу), не вбачається нічого негативного. Тож сьогодні в слідчих підрозділах України це питання (поки що на неформальному рівні) уже врегульовано в багатьох підрозділах, де за “сталого практикою” більшість важливих рішень слідчих погоджують керівники слідчих підрозділів. До речі, саме в цих підрозділах якість та ефективність слідчої діяльності є набагато вищою порівняно з іншими, де за гаслами дотримання “самостійності” й “незалежності” слідчого в прийнятті ним рішень нерідко криються бездіяльність слідчого та безвідповідальність його керівника.

Відтак, зважаючи на грузинський досвід, пропонуємо доповнити КПК України (зокрема, ст. 40 “Слідчий органу досудового розслідування”, ст. 184 “Клопотання слідчого, прокурора про застосування запобіжних заходів”, ст. 277 “Зміст письмового повідомлення про підозру”, ст. 291 “Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування”) нормами, які б визначали порядок погодження керівником органу досудового розслідування окремих процесуальних рішень слідчих, зокрема, про повідомлення особі про підозру, про застосування запобіжного заходу у виді тримання під вартою та обвинувального акта. Слід зауважити, що в п. 5 ч. 2 ст. 39 КПК України вже йдеться про повноваження керівників органів досудового розслідування “погоджувати проведення слідчих (розшукових) дій...” (щоправда, без конкретизації – яких саме).

До складу Головного судово-криміналістичного управління МВС Грузії входять служба по роботі на місці події, наркологічна служба,

управління з проведення експертиз та регіональні управління. До складу регіонального криміналістичного управління входять служба по роботі на місці події, наркологічна служба, управління з проведення експертиз, кінологічна служба й територіальні відділення (відповідно до адміністративно-територіального поділу країни). Усі представлені на експертизу речові докази в обов'язковому порядку фотографують, реєструють, а відповідні дані заносять до електронної бази даних (у якій також фіксуються всі експертні дії в конкретній справі). Відповідальність за зберігання речових доказів на рівні територіальних органів поліції покладено на їх керівників, причому вилучені в справах наркотичні засоби, гроші та зброя зберігаються окремо в спеціально обладнаних шафах.

Із 2011 р. грузинські експерти використовують сучасну комп'ютерну програму розпізнання (ідентифікації) фотознімків та відеозображень, результати якого мають важливе значення для доказування події злочину, а також винуватості особи в його вчиненні. У зв'язку із запровадженням у Грузії суду присяжних, значна увага приділяється підготовці додатків до експертних висновків у вигляді ілюстративного графічного матеріалу, який демонструється в судовому засіданні (у форматі мультимедійної презентації), що забезпечує об'єктивне сприйняття присяжними матеріалів слідства.

Отже, успіх реформи поліції в Грузії надихнув багато країн пострадянського простору, які визнали необхідність модернізації своїх правоохоронних систем. Нова система кримінального судочинства Грузії побудована на основі досвіду провідних західних країн, насамперед, в аспекті перейняття й адаптації до національних умов організаційних принципів, а також методики службової діяльності та виконання правоохоронних функцій. Досвід реформування МВС Грузії західні та українські експерти оцінюють як найбільш передовий серед країн СНД, що заслуговує на особливу увагу з метою вдосконалення діяльності й подальшого розвитку системи ОВС України в умовах реалізації положень нового КПК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фаринник В. І. Концептуальні положення реформування досудового слідства в Україні / В. І. Фаринник // Організаційно-правові питання реформування досудового слідства в Україні : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 13 груд. 2002 р. – Донецьк : ДІВС, 2003. – С. 184.
2. Грошевий Ю. М. Проблеми удосконалення законодавства, що регулює кримінально-процесуальну діяльність / Ю. М. Грошевий // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2–3. – С. 686–696.
3. Маляренко В. Т. Кримінальний процес України : стан та перспективи розвитку : [навч. посіб.] / Маляренко В. Т. – К., 2004. – 511 с.

4. Лобойко Л. М. Методи правового регулювання у кримінальному процесі України : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.09 / Лобойко Леонід Михайлович. – Д., 2006. – 372 с.

5. Стахівський С. М. Проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства : вибр. твори / Стахівський С. М. – К. : Бізнес Медіа Консалтинг, 2010. – 276 с.

6. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : [моногр.] / Татаров О. Ю. – Донецьк, 2012. – 640 с.

7. Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Грузія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parliament.ge/index.php>.

8. Про затвердження складу робочої групи : наказ МВС України від 17 квіт. 2012 р. № 337 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mvs.gov.ua>.

9. Глonti Г. Профессиональная преступность в Грузии (воры в законе) : [моногр.] / Г. Глonti, Г. Лобджанидзе. – Центр по изучению транснациональной организованной преступности Американского университета, 2004. – 224 с.

10. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події та положень про комісії : наказ МВС України від 19 листоп. 2012 р. № 1050 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.

11. Про організацію реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 22 жовт. 2012 р. № 940 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.